

UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI" DIN CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

**ADOPTIA COPILOR
PARTICULARITĂȚI PSIHOSOCIALE ALE FAMILIILOR ADOPTIVE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Maria Roth

Doctorand:
Anca Mioara Geleriu

Cluj-Napoca
2010

Cuprins

Introducere

PARTEA I. Fundamentare teoretică

Capitolul 1. Adopția copiilor de-a lungul istoriei

- 1.1 Evoluția practicii adopției la nivel internațional din timpuri străvechi până în prezent
- 1.2 Evoluția formelor de adopție la nivel internațional în contextul social-politic al secolului al XX-lea
- 1.3 Adopția copiilor în România. Evoluția legislativă și metodologică

Capitolul 2. Factori de succes în adopția copiilor

- 2.1 O analiză a ratei de succes în adopția copiilor
- 2.2 Particularități ale părinților adoptatori
- 2.3 Particularități ale copiilor adoptați
- 2.4 Succesul în formele particulare de adopție
 - 2.4.1 Adopția închisă versus adopția deschisă
 - 2.4.2 Adopția transetnică/transrasială
- 2.5 Resursele pre și post adopție destinate familiilor adoptatoare, ca factor de succes

Capitolul 3. Procesul de adopție din perspectiva teoriilor explicative

- 3.1 Teoria rolului social
- 3.2 Teoria stresului și a copingului
- 3.3 Teoria dezvoltării familiale. Solicitări specifice familiei adoptive
- 3.4 Perspectiva biologică. Riscuri în dezvoltarea copiilor adoptați
- 3.5 Teoria atașamentului

PARTEA II. Cercetări empirice

Capitolul 4. Părinți adoptatori și copii adoptați

- 4.1 Obiectivul general
- 4.2 Definirea variabilelor
- 4.3 Designul cercetării
- 4.4 Profilul părinților adoptatori
- 4.5 Profilul copiilor adoptați în România
- 4.6 Motivația adopției
- 4.7 Copii preferați pentru adopție
- 4.8 Adopția copiilor greu adoptabili

Capitolul 5. Tranziția spre parentalitate și adaptarea familiei adoptive

- 5.1 Abordări teoretice
 - 5.1.1 Definirea conceptelor
 - 5.1.2 Ipotezele cercetării
- 5.2 Designul cercetării
 - 5.2.1 Metode și instrumente

- 5.2.2 Eșantionarea și procesul de colectare a datelor
- 5.3 Caracteristici ale copiilor adoptați în percepția părinților adoptatori
 - 5.3.1 Starea de sănătate psiho-fizică a copilului adoptat
 - 5.3.2 Conduita copilului adoptat
 - 5.3.3. Concluzii și implicații practice
- 5.4 Expectanțele și resursele părinților adoptatori
 - 5.4.1 Resursele informaționale
 - 5.4.2 Resursele sociale
 - 5.4.3 Concluzii și implicații practice
- 5.5 Caracteristicile copilului, resursele și confirmarea expectanțelor
- 5.6 Conduita adaptativă a mamelor adoptatoare. Descriere și factori predictori
- 5.7 Concluzii

Capitolul 6. Stres, strategii de coping și adaptare. Studiu calitativ

- 6.1 Aspecte teoretice
- 6.2 Designul cercetării
- 6.3 Rezultatele cercetării
 - 6.3.1 Factori de stres, resurse și mecanisme de coping în perioada pre-adoptie
 - 6.3.2 Factori de stres, resurse și mecanisme de coping în perioada de acomodare
 - 6.3.3 Factori de stres, resurse și mecanisme de coping în perioada post-adoptie – Adaptarea
- 6.4 Concluzii

Capitolul 7. Atitudini față de adopția copiilor

- 7.1 Aspecte teoretice
 - 7.1.1 Delimitări conceptuale
 - 7.1.2 Atributul/atributele care stigmatizează părinții adoptivi
 - 7.1.3 Atitudinea față de adopției
 - 7.1.4 Trăirea stigmatizării
- 7.2 Designul cercetării
- 7.3 Rezultatele cercetării
 - 7.3.1. Atitudinea față de părinți și copii în general
 - 7.3.2 Atitudinea în raport cu adopție copiilor
 - 7.3.3 Atitudinea față de părinții adoptivi
 - 7.3.4 Atitudinea față de copiii adoptați
- 7.4 Concluzii

Sinteza concluziilor

Bibliografie

Anexe

- Anexa I** – Fișa de analiză a documentelor sociale
- Anexa II** – Chestionarul adresat părinților adoptivi
- Anexa III** – Chestionarul de atitudini
- Anexa IV** – Construcția variabilelor
- Anexa V** – Coeficienți de asociere

CUVINTE CHEIE

adopecie, copil adoptat, părinte adoptator, stres, coping, reziliență, percepție socială

SINTEZA LUCRĂRII

Lucrarea de față își propune să abordeze o temă îndelung dezbătută în sfera politică și în mass-media după 1989, dar foarte puțin tratată în studiile de specialitate naționale, și anume adopția copiilor în România. La momentul debutului acestui studiu, mai precis în anul 2006, regăseam un număr restrâns de analize și cercetări privind adopția copiilor, efectuate pe categorii particulare de familii adoptive care au adoptat prin intermediul unor organisme private (Groza, 1999; Mărginean, Cojocaru, Furman, Preopteasa, 2006). La nivel de statistică, raportându-ne la aceeași perioadă, singurele date disponibile indicau numărul copiilor adoptați anual în România. Din 2006 până în prezent, Oficiul Român pentru Adopții s-a preocupat continuu să lărgescă sfera datelor statistice și de cercetare disponibile despre adopția copiilor în România (vezi www.adoptiromania.ro). Cu toate acestea considerăm necesare studii de specialitate, fundamentate teoretic care să ofere o imagine obiectivă asupra particularităților familiei adoptatoare la nivelul României și adaptarea membrilor familiei la acest proces.

În aceste condiții, lucrarea de față și-a propus inițial două obiective de cercetare: *alcătuirea unor profiluri ale copiilor adoptați și ale părinților adoptatori și analiza asocierii dintre acestea*. De asemenea ne-am propus să *aducem un plus de informație privind factorii de stres cu care se confruntă familia adoptivă dintr-o perspectivă a părinților adoptatori, strategiile de coping pe care aceștia le abordează pentru adaptarea în urma adopției și factorii de protecție care conduc la reziliența familiei adoptive*. Un alt obiectiv, care s-a adăugat pe parcurs, din dorința de a obține răspuns la o serie de întrebări formulate de-a lungul studiului inițial, a urmărit analiza percepției sociale asupra procesului de adopție, asupra părinților adoptatori și a copiilor adoptați.

Prin obiectivele sale considerăm că, lucrarea de față poate contribui la: (1) influențarea politicilor și a strategiilor în domeniu astfel încât să conducă la extinderea categoriilor de familii și de copii care să intre în ecuația adopției; (2) oferirea de direcții de dezvoltare a serviciilor și programelor de care au nevoie părinții adoptatori și copiii adoptați pentru o adaptare reușită în urma adopției; (3) informarea corectă și preîntâmpinarea expectanțelor nerealiste din partea potențialilor adoptatori și a celor care deja au adoptat un copil pe baza experienței altor familii adoptive.

Lucrarea este structurată pe două părți: o parte teoretică, respectiv o parte de cercetare.

Discursul teoretic este organizat pe trei capitole. **Capitolul 1** tratează evoluția practicilor și a formelor de adopție a copiilor. Primele două subcapitole conturează perspectiva evoluției internaționale a

adopte copiilor, iar ultimul subcapitol oferă o imagine asupra evoluției adopției în România, cu o prezentare mai detaliată a situației actuale.

Capitolul 2 prezintă o sinteză a studiilor de specialitate în sfera adopției copiilor, în încercarea de a portretiza părinții adoptatori și copiii adoptați. În demersul nostru descriptiv, au fost subliniați acei factori care, potrivit literaturii de specialitate au avut o influență semnificativă asupra reușitei/eșecului în adopția copiilor.

Capitolul 3 este dedicat teoriilor explicative și aduce în discuție perspectiva biologică, teorii din perspectivă psihologică, respectiv teorii din perspectivă sociologică în încercarea de a explica adaptarea în procesul de adopție atât a copiilor cât și a părinților adoptatori.

Partea a doua a lucrării este dedicată cercetării și cuprinde trei capitole. Pentru fiecare obiectiv general formulat a fost dedicat un capitol special de cercetare, cu demers metodologic, rezultate și concluzii specifice.

Capitolul 4. *Părinți adoptatori și copii adoptați* își propune să răspundă la patru întrebări de cercetare: Care este profilul copiilor adoptați și al părinților adoptatori în România?, Care sunt principalele categorii de adoptatori și ce motivații invocă pentru adopție?, Ce copii preferă pentru adopție și ce copii adoptă cuplurile infertile?, Cine adoptă copiii greu adoptabili în România?. Formularea acestor întrebări a avut la bază observațiile din literatura de specialitate care arată că, în funcție de particularitățile socio-demografice și psiho-medicale, copiii adoptați se pot grupa în două mari categorii: copii preferați pentru adopție: copii de vârstă mică, fără probleme de natură psiho-socio-medicală, care aparțin majorității etnice/rasiale, respectiv copii greu adoptabili, copii de vârstă mare, cu probleme de natură psiho-medicală, copii care aparțin unor grupuri minoritare (etnice/rasiale), copii care au mai mulți frați și trebuie adoptați împreună, copii cu un istoric de abuz / neglijare sever. Pentru cele două categorii de copii, se conturează două portrete diferite ale părinților adoptatori: copiii din prima categorie sunt adoptați preponderent de către cuplurile infertile, care din punct de vedere educațional și economic, aparțin clasei de mijloc sau superioare; copiii din a doua categorie sunt adoptați preponderent de cupluri fertile sau persoane singure, care caută să-și exprime prin adopție ideologii sociale, politice și/sau religioase, respectiv cupluri cu vârstă mai înaintată (Groza și Rosenberg, 1998; Barth și Berry, 1988; Glidden, 2000; Mullin și Johnson, 1999; Rosenthal și Groze, 1994; Tessier, 2005; Westhues și Cohen, 1990).

Studiul se bazează pe datele culese prin analiza documentelor sociale scrise, necifrice, identificate în dosarele părinților adoptatori și ale copiilor adoptați, aflate în arhivele a 6 DGASPC-uri din țară: Sibiu, Brașov, Argeș, Bihor, Covasna și Harghita. Au fost analizate documentele din dosarele a 121 de cazuri de adopție declarate definitive și irevocabile, în perioada ianuarie 2005 - iunie 2008, încheiate în baza Legii 273/2004. În analiza datelor am îmbinat tehnici de analiză cantitativă cu tehnici de analiză calitativă.

Din punct de vedere cantitativ am utilizat tehnici descriptive și de asociere. Analiza calitativă a fost utilizată cu precădere pentru identificarea motivației invocate pentru adopție. În acest caz, declarațiile privind motivul de adopție au constituit obiectul principal de analiză.

Care este profilul copiilor adoptați? Vârsta medie a copilului în momentul adopției pentru copiii adoptați din cele 6 județe este de 41,7 luni. Majoritatea sunt clinic sănătoși (91%), majoritatea au maternitate recunoscută (86%), dar foarte puțini au paternitate recunoscută (16%). Mai mult de jumătate dintre copii (53%) au frați, fie după ambii părinți, fie după un singur părinte, dar foarte puțini au fost adoptați împreună cu aceștia (5,1%). Majoritatea copiilor au beneficiat de protecție specială (94%), măsurile cele mai frecvente de protecție au fost, în ordine, următoarele: *plasament la o familie / persoană* (46%), plasament la asistent maternal profesionist (37%), plasament în centru de plasament sau centru de tip familial (25%).

Care este profilul părinților adoptatori? Vârsta medie a mamei adoptive este de 37,8 ani, în timp ce vârsta medie a taților adoptivi este de 40,5 ani. Atât pentru mame, cât și pentru tații adoptivi se poate constata o vârstă medie cu mult peste vârsta părinților biologici la nașterea primului lor copil. Majoritatea adoptatorilor sunt căsătoriți (94,3%) și au o experiență maritală îndelungată (în medie 13,5 ani). Constatăm de asemenea că, din punct de vedere educațional și economic se situează peste nivelul mediu al populației României. 74% dintre mamele adoptatoare, respectiv 67% dintre tații adoptatori au cel puțin studii liceale. Nivelul economic a fost măsurat prin media veniturilor totale ale gospodăriilor familiilor adoptive comparativ cu media veniturilor anuale ale populației României, respectiv prin numărul mediu de camere pentru gospodăriile familiilor adoptive comparativ cu numărul mediu de camere al familiilor în general. Ambii indicatori ne indică un nivel economic al adoptatorilor peste medie.

Care sunt principalele categorii de adoptatori și care este motivația de adopție. Pentru a identifica principalele categorii de adoptatori am avut în vedere o serie de variabile: statusul marital, prezența copiilor biologici, posibilitatea adoptatorilor de a procrea, existența unor relații de rudenie (de sânge sau prin alianță) între adoptator și adoptat, copilul adoptat a beneficiat de o măsură de protecție specială în familia adoptatoare. La intersecția acestor variabile au rezultat șapte categorii de adoptatori: 1. adoptatori care suferă de infertilitate primară, 2. adoptatori care suferă de infertilitate secundară / boli care conduc la contraindicația de a procrea, 3. adoptatori celibatari, 4. adoptatori – părinți vitregi ai copilului adoptat, 5. adoptatori rude de până la gradul IV cu copilul adoptat, 6. adoptatori care anterior adopției au fost asistenți maternali ai copilului și nu se încadrează în nici una dintre categoriile anterior menționate, 7. adoptatori care nu îndeplinesc nici una dintre condițiile anterior menționate. În interiorul fiecăreia dintre aceste șapte categorii, se pot identifica *motive de adopție specifice*. Pentru cuplurile infertile, care reprezintă 69,7%, nevoia de a avea un copil este resimțită și definită diferit în funcție de modul în care este trăită infertilitatea. Cel mai frecvent, infertilitatea este conceptualizată în termeni care indică sentimentele de pierdere și, asociat lor, de durere. În aceste cazuri, pierderea capacității de procreare,

pierderea unei ființe proiectată/imaginată sau chiar pierderea unei ființe reale (în cazul celor care pierd una sau mai multe sarcini sau pierd un copil după naștere) este resimțită ca un factor de stres cronic. În aceste cazuri copilul adoptat trebuie să îndeplinească în primul rând o funcție de factor curativ. Alte persoane conceptualizează infertilitatea prin raportare la imaginea de sine. Infertilitatea este văzută ca un "defect" care contravine imaginii ideale și care conduce la autostigmatizare exprimată în sentimente de lipsă a propriei valori, de inutilitate, de vinovăție. În alte declarații infertilitatea este conceptualizată în termenii unei piedici în dezvoltarea familială. Prezența copilului este o condiție absolut necesară pentru definirea familiei. Copilul are rolul de a asigura transformarea "cuplului" într-o "familie".

O altă categorie este a acelor care au dat naștere unui *copil biologic cu probleme de sănătate fizică și/sau mintală* și-și doresc în mod special un copil sănătos.

Am identificat de asemenea familii care, deși au un copil biologic sănătos, adoptă din dorința de a oferi un frate/o soră acestuia.

Având în vedere incidența într-o continuă creștere a ratei recăsătoriilor¹, precum și nașterea unui număr tot mai mare de copii în afara căsniciei², adopția a devenit un proces benefic și din ce în ce mai solicitat pentru construcția sau re-construcția unității familiale. În acest sens identificăm un procent de 3,3% de adoptatori care adoptă copilul/copiii partenerului marital.

Un alt fenomen care capătă amploare este cel al adolescentelor care aduc pe lume copii în afara căsătoriei. În multe dintre aceste cazuri, cei care-și asumă responsabilitatea creșterii copiilor sunt bunicii, care uneori aleg să-i adopte. În ansamblul eșantionului nostru aceștia au reprezentat 2,5%.

Un alt motiv care conduce adeseori la adopția unui copil de către cei care ar trebui să-i fie bunici este instabilitatea maritală a părinților biologici sau nașterea copiilor din legături extraconjugale.

Persoanele singure reprezintă aproximativ 5,7% dintre adoptatori. Interesant de constatat este faptul că, în declarațiile lor, motivele de natura altruistă orientate spre nevoile copiilor sunt mult mai des întâlnite și mult mai evidente, coroborate cu motive care exprimă nevoi personale, majoritatea exprimând dorința de a avea pe cineva alături și de a înlătura singurătatea.

Asistenții maternali care adoptă copiii pe care-i au în plasament reprezintă aproximativ 3,3% din totalul adoptatorilor. Aceștia invocă de cele mai multe ori formarea unei legături de atașament în relație cu copilul și dorința de a nu pierde această relație.

O ultimă categorie de adoptatori este a acelor care, prin profil și motivație nu se înscriu în niciuna dintre celelalte șase categorii. Această categorie cuprinde un procent de 6,5% dintre adoptatori. Declarațiile lor se plasează în sfera responsabilității sociale și a altruismului.

¹Datele INS arată o creștere ușoară, dar continuă a ratei recăsătoriilor persoanelor divorțate sau văduve în totalul căsătoriilor înregistrate: de la 11,4% în rândul bărbaților și 10,69 în rândul femeilor, în 1990, la 15,7% în rândul bărbaților și 14,97% în rândul femeilor, în 2006.

²Datele disponibile în baza Eurostat arată o creștere continuă a ratei copiilor născuți în afara căsătoriei, de la 18,3% în 1994, la 29,3% în 2004, când a intrat într-o ușoară scădere, în 2008 înregistrându-se 27,4%.

Ce copii preferă pentru adopție și ce copii adoptă cuplurile infertile? Asocierile variabilelor ne indică faptul că, este mult mai probabil ca, cuplurile infertile să-și exprime preferința de a adopta mai degrabă copii din categoria de vârstă sub 1 an decât din orice altă categorie, clinic sănătoși și de etnie română. În ceea ce privește genul copilului, mai degrabă tind să nu-și exprime preferințe. Analizând portretul copiilor pe care reușesc să-i adopte am putea afirma că, pe criteriul vârstă și etnie, în general nu-și satisfac așteptările. Adoptă mai degrabă copii din categoria 1-3 ani, fără să se evidențieze vreo asociere în funcție de etnie. Din punct de vedere al stării de sănătate adoptă într-adevăr mai degrabă copii sănătoși. Am mai putea adăuga în plus, la profilul copiilor adoptați că, este mult mai probabil să adopte copii din plasament familial și este foarte puțin probabil să adopte copii din centrele de plasament.

Cine adoptă copiii greu adoptabili în România? Se poate constata că, în concordanță cu literatura de specialitate este mult mai probabil ca, în general, copiii greu adoptabili să fie adoptați de persoane cu un nivel educațional scăzut (scoala profesională sau mai puțin), care nu prezintă probleme de sănătate care să le împiedice procrearea dacă și-o doresc, căsătoriți cu copii, cu o experiență maritală de peste 20 de ani. Rezultatele prezente sunt similare cu cele obținute în studiile internaționale (Egbert și Lamont, 2004; Glidden, 2000, Rosenthal, 1993; McRoy, 1991; Rosenthal și Groze, 1990 etc.)

Majoritatea adoptatorilor nu au copii proprii, motivul pentru care adoptă fiind acela de a avea un copil care să suplinească lipsa copilului biologic. În aceste condiții considerăm a fi întru totul firească dorința lor de a adopta copii de vârstă mică, fără probleme deosebite de sănătate.

Se structurează însă și o categorie particulară de adoptatori care doresc să adopte copii "greu adoptabili". Considerăm necesare studii mai ample care să ofere o imagine reprezentativă asupra lor și îndreptarea strategiilor de promovare a adopției copiilor din categoria celor "greu adoptabili" și de recrutare a posibililor adoptatori din rândul acesteia.

Rezultatele prezente sunt similare cu cele obținute în studiile internaționale (Egbert și Lamont, 2004; Glidden, 2000, Rosenthal, 1993; McRoy, 1991; Rosenthal și Groze, 1990; etc.)

Majoritatea adoptatorilor nu au copii proprii, motivul pentru care adoptă fiind acela de a avea un copil care să suplinească lipsa copilului biologic. În aceste condiții considerăm a fi întru totul firească dorința lor de a adopta copii de vârstă mică, fără probleme deosebite de sănătate.

Se structurează însă și o categorie particulară de adoptatori care doresc să adopte copii "greu adoptabili". Considerăm necesare studii mai ample care să ofere o imagine reprezentativă asupra lor și îndreptarea strategiilor de promovare a adopției copiilor din categoria celor "greu adoptabili" și de recrutare a posibililor adoptatori din rândul acesteia.

Capitolele 5 și 6 sunt scrise în principal, din perspectiva stresului familial și al adaptării, care va conferi un cadru general de prezentare a datelor. În 1949, Reuben Hill a pus bazele modelului "stresului familial", cunoscut ca modelul ABC-X. Numele modelului vine de la cei patru factori puși în interacțiune: A – factorul/evenimentul stresor care interacționează cu B – resursele disponibile familiei, respectiv cu C – percepția asupra factorului stresor. Acești trei factori, împreună pot conduce la adaptarea familiei sau dimpotrivă instaurarea unei situații de criză (X).

Capitolul își propune analiza adaptării mamei adoptive în urma procesului de adopție (măsurată prin calitatea interacțiunii mamei cu copilul adoptat) în funcție de factorii de stres (in cazul nostru caracteristicile copilului adoptat), percepția acestor factori și resursele sociale, informaționale și de capital disponibile familiei adoptive. Demersul de cercetare este unul cantitativ.

McCubbin și Patterson (1982) au definit *factorul stresor ca fiind un eveniment din viață care produce sau are potențial de a produce schimbări în sistemul social familial*. Adopția unui copil afectează multiple dimensiuni ale vieții de familie: creează noi legături și le afectează pe altele, schimbă paternuri de interacțiune, scopuri și valori. Ca și nașterea, adopția copilului ar putea fi considerată un factor de stres normativ, căci adopția este în fapt în primul rând dorită, pregătită și expectată. Și totuși spre deosebire de naștere, momentul intrării copilului în familie este greu de estimat, potrivirea faptică este posibil să nu fie la fel de reușită precum cea teoretică, expectanțele părinților, dar și ale copilului pot să fie eronate, relația să nu se stabilească la fel de ușor și de repede pe cât este dorit, copilul să nu fie la fel de sănătos precum a fost declarat în documentele medicale din dosarul de adopție etc. În analiza noastră ne vom centra pe *câteva caracteristici ale copilului* care potrivit literaturii de specialitate, descrisă în capitolul 2, provoacă stres în familia adoptivă: vârsta și genul copilului, istoricul de plasament, starea de sănătate fizică, manifestările emoțional-comportamentale și conduita în raport părinții adoptatori.

Resursele sunt definite de McCubbin și Patterson (1985) *ca un ansamblu de caracteristici, trăsături și abilități individuale, familiale sau sale comunității care pot fi accesate cu scopul de a răspunde solicitărilor determinate de factorul/evenimentul stresor*. Pentru părinții adoptatori s-au dovedit, în diferite studii (descrise în capitolul 2.5), a fi deosebit de importante resursele informaționale, dobândite anterior adopției, pe carele vom avea și noi în vedere în cadrul acestui studiu. Această categorie de resurse conferă un sentiment de pregătire și elimină riscul unor expectanțe eronate. Lipsa lor conduce la frustrare și sentimentul de a fi copleșiți de experiențele adopției, trăiri care se repercutează asupra relațiilor din cadrul familiei adoptatoare. O altă categorie de resurse sunt cele sociale formale și informale și serviciile specializate (medicale, psihologice, de asistență socială). Pe lângă acestea avem în vedere resursele economice, dar și caracteristicile socio-demografice ale părinților adoptatori.

Percepția sau evaluarea factorului de stres, *poate fi definită ca expectanțele membrilor familiei în raport cu factorul/evenimentul stresor* (Littleton și Engbretson, 2002). În studiul nostru avem în vedere

percepția părinților asupra stării de sănătate (fizică și psihologică) a copilului raportat la expectanțele adoptatorilor.

Adaptarea a fost definită de McCubbin și Patterson (1982) ca un proces de reglare a stimulilor, de control asupra mediului și de echilibrare pentru a atinge un nivel de funcționare, care păstrează unitatea familiei și îmbunătățește sistemul familial și contribuie la dezvoltarea fiecărui membru. Barth și Berry (1988) adoptând același model în studierea adaptării în cazul adopției unui copil cu vârstă peste 3 ani, considerau că principalii indicatori ai adaptării sunt integrarea copilului în familie și menținerea unității acesteia. O serie de alți autori, preferând în locul termenului de adaptare, termenul de succes/reușită fac apel la următorii indicatori: întreruperea sau desfacerea adopției (Triseliotis, 2002; Berry, 1997; Rosenthal, 1993; Barth și Miller, 2000; Fitzgerald, 1985; Festinger, 1986; Barth și Berry, 1988; Partridge, Hornby și McDonald, 1986; Goerge et al., 1997), evaluarea subiectivă a impactului adopției asupra familiei (Rosenthal și Groze, 1990; Rosenthal, Groze și Aguilar, 1991; Groze, 1999), rezultatele pozitive în termenii dezvoltării copilului (Rosenthal, Groze și Aguilar, 1991; Rosenthal, 1993; Glidden, 2000; Gibson et. al, 2005), calitatea relației părinte-copil (Rosenthal, Groze și Aguilar, 1991; Gibson et. al, 2005), satisfacția maritală și bunăstarea individuală a mamei după adopție (Glidden, 2000), satisfacția generală în raport cu adopția (Smith-McKeever, 2006; Gillum și O'Brien, 2010). În studiul nostru vom avea în considerare în primul rând calitatea interacțiunii mamei adoptive cu copilul adoptat.

Metode și instrumente utilizate. Studiul se bazează pe ancheta pe bază de chestionar. Chestionarul a fost autoadministrat, completat în principale de mamele adoptive, chestionarele completate de tați adoptatori au fost eliminate din analiză. A fost compus din cinci secțiuni: *informații despre procesul de adopție; informații generale despre copilul adoptat; informații despre relația părinte/părinți-copil adoptat; schimbări sociale post-adopție; informații generale despre părintele adoptator.* Chestionarul a fost elaborat pornind de la literatura de specialitate internațională care a fost prezentată în capitolele anterioare. În mod special au fost luate în considerare studiile lui Barth și Berry (1988) și ale lui Groze (după 1996 Groza) și ale colaboratorilor săi (1990, 1991, 1996, 1999).

Eșantionarea și procesul de colectare a datelor. La acest studiu au participat familiile adoptive, constituite după 2005, din județele Covasna, Harghita, Alba, Cluj, Mureș, Sibiu și Pitești, Brașov și Bihor. În primele cinci județe anterior menționate, contactarea familiilor adoptive s-a realizat prin poștă, cu sprijinul Oficiului Român pentru Adopție. Au fost trimise chestionare tuturor familiilor adoptive care au adoptat în baza Legii 273 din 2004, în perioada 2005-2008. Numărul total al acestora a fost de 124. Din cele 124 de chestionare au fost returnate completate în decurs de 4 luni, 29 de chestionare. În județele Sibiu, Brașov, Bihor și Argeș chestionarele au fost distribuite cu sprijinul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, fiind returnate de părinți fie prin poștă. În aceste județe au fost distribuite 74 de

chestionare și au fost returnate 20. În total, numărul chestionarelor completate și returnate a fost de 49, și au intrat în studiu 45. Cele patru chestionare eliminate au fost completate de tați adoptatori³.

Analiza cantitativă a datelor obținute prin ancheta pe bază de chestionar a presupus patru etape: într-o primă etapă am utilizat tehnici descriptive în vederea analizei variabilelor simple; în a doua etapă s-a realizat un studiu corelațional între variabilele independente, respectiv între variabilele independente și variabila dependentă; iar în a treia etapă am recurs la analiza de regresie în încercarea de a testa ipoteza generală.

Având în vedere numărul mic de cazuri, în modelul de regresie au fost introduse strict variabilele independente care corelează cu variabila independentă.

Rezultatele analizei de regresie demonstrează următoarele:

- Factorul care influențează cel mai puternic acceptarea și interacțiunea mamei cu copilul adoptat ține de *prezența tulburărilor afectiv-comportamentale* ($\beta = -0,349$) urmat de *expectanțele eronate ale părinților adoptatori în raport cu starea de sănătate și comportamentul copilului* ($\beta = -0,353$).
- O influență pozitivă o are conduita copilului în raport cu mama, mai precis afectivitatea, respectul, încredere și dorința copilului de a comunica cu mama ($\beta = 0,281$).
- Întârzierile în dezvoltarea cognitivă și a limbajului prezintă o influență negativă scăzută în modelul modelul final ($\beta = -0,111$).
- Vârsta copilului și istoricul de plasament, deși în modelul inițial prezintă o influență importantă, prezintă valori reduse în modelul final ($\beta = -0,045$ respectiv $\beta = -0,066$), indicând o influență indirectă asupra variabilei dependente.

Ecuatia de regresie finală explică 57,7% din variația totală a variabilei dependente. Valorile VIF (variance inflation factor) sunt sub 4 și statistica de toleranță este peste .3; prin urmare, putem fi siguri că nu există problema colinearității printre datele utilizate. Totuși considerarea acestor date trebuie făcută ținându-se cont de limita impusă de numărul mic de subiecți. De asemenea o altă limită importantă considerăm că este dată de faptul că, datele obținute exprimă strict perspectiva mamelor adoptive.

Rezultatele cercetării cantitative sunt concordante în mare măsură cu rezultatele studiilor internaționale. Impactul negativ pe care-l produc anumite trăsături ale copilului, precum și expectanțele eronate sugerează nevoia unei mai bune pregătiri a părinților în vederea adopției.

De altfel, analiza frecvențelor ne indică faptul că, o treime dintre părinții adoptatori se informează strict despre copilul adoptat și metodologia de adopție pe care trebuie să o parcurgă, iar trei pătrimi se rezumă în procesul de informare la aspectele prezentate de specialiștii DGASPC-urilor.

³Realizarea acestui studiu nu ar fi fost posibilă fără sprijinul valoros oferit de Oficiul Român pentru Adopții și Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din Argeș, Bihor, Brașov, Covasna, Harghita și Pitești cărora le multumesc.

Resursele părinților adoptatori (sociale și informaționale) nu s-au dovedit a corela semnificativ cu calitatea relației mamei cu copilul adoptat, motiv pentru care variabilele acestei dimensiuni nu au fost introduse în modelul de regresie. Analiza corelațiilor bivariante indică însă importanța resurselor informaționale în formarea expectanțelor părinților adoptatori. De asemenea nevoia de servicii, dar și accesibilitatea serviciilor sunt semnificativ diferit evaluate în funcție de caracteristicile socio-demografice și psiho-medicale ale copilului adoptat.

Capitolul 7. Atitudini față de adopția copiilor. În perioada aprilie-iulie 2008, am realizat un studiu explorator, pe un eșantion de tip snowball, format din 147 de persoane: 147, cu vârstă cuprinsă între 20 și 57 de ani, 49,8% necăsătoriți, văduvi sau divorțați, 34,2% căsătoriți cu copii, iar 16% căsătoriți fără copii. Din punct de vedere educațional 36,7% au urmat 12 ani de școală sau mai puțin.

Acest studiu a urmărit să identifice atitudinile respondenților față de adopție și potențiala stigmatizare socială a adopțiilor și adoptatorilor. Am considerat stigmatizarea, o sursă de constrângere socială care ar putea influența negativ formarea noii familii.

Metoda folosită a fost ancheta pe baza de chestionar. Instrumentul utilizat a fost un chestionar format din 28 de întrebări închise, grupate în patru categorii: despre părinți și copii, despre adopție în general, despre părinții adoptivi și despre copiii adoptați.

Adopția, din perspectiva copilului aflat în dificultate, căruia i se oferă șansa de a crește și a fi îngrijit într-o familie, este văzută ca o măsură pozitivă, favorabilă. Din perspectiva adoptatorilor însă, adopția este apreciată ca soluție acceptabilă numai în condițiile în care celelalte metode nu au rezultat. Recunoscută fiind importanța acordată copilului pentru fericirea familiei, se admite adopția ca proces pozitiv, atunci când cuplul a eșuat în încercarea de a avea un copil biologic chiar și prin metode de procreere artificială. Identificăm o valorizare a relațiilor biologice, de sânge în interiorul familiei și importanța background-ului genetic în dezvoltarea ulterioară a copilului, în special din punct de vedere social. Același aspect reiese și din percepția asupra insatisfacției copiilor adoptați în relația cu familia adoptivă, deși modul de manifestare a parentalității adoptive este perceput ca fiind similar modului de manifestare a parentalității biologice.

Lucrarea se încheie cu *concluziile generale și implicațiile pentru practică.*

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie:

Adamec, Christine și Miller, Laurie C. (2007). The Encyclopedia of Adoption, Third Edition. New York, Facts On File, Inc;

- Altstein, Howard (2000). Transracial adoption. În: Altstein, Howard și McRoy, Ruth G. Does Family Preservation Serve a Child's Best Interests? Georgetown University Press;
- Altstein, Howard și Simon Rita James (1991). Intercountry adoption. Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group;
- Ames, Elinor. (1997) The Development of Romanian Children Adopted into Canada. Burnaby, Simon Fraser University. http://www.adoption.ca/research_Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) 2004. Adoptions Australia 2003-04. AIHW cat. no. CSW 23. Canberra: AIHW. <http://www.aihw.gov.au>, accesat în 10.04.2007;
- Avery, Rosemary J. (1997). Adoption policy and special needs children. Auburn House, Westport, Ct;
- Baran, Annette și Pannor, Reuben (1990). Open Adoption. În Brodzinsky, David și Schechter, Marshall D. The Psychology of Adoption, Oxford University Press, pp. 316-333;
- Baran, Annette și Pannor, Reuben (1993). Perspective on Open Adoption; Future of Children, Vol. 3, Nr. 1, pp. 119-124;
- Barth, R. P., și Miller, J. M. (2000). Building effective post-adoption services: What is the empirical foundation? Family Relations, Vol. 49, Nr. 4, pp. 447-455;
- Barth, R.P., Gibbs, D.A, și Siebenaler, K. (2002). Assessing the Field of Post-Adoption Service: Family Needs, Program Models și Evaluation Issues. Research Triangle Institute and University of North Carolina School of Social Work;
- Barth, Richard P. (1993). Adoption of Drug-Exposed Children. The Future of Children, Vol. 3, Nr. 1, pp. 167-175;
- Barth, Richard P. și Berry, Marianne (1988). Adoption and disruption: rates, risks, and responses. Aldine Transaction;
- Bartholet, Elizabeth (1991). Where Do Black Children Belong? The Politics of Race Matching in Adoption. University of Pennsylvania Law Review, Vol. 139, Nr. 5, pp. 1163-1256;
- Bădescu, Ilie și Milea, Mihail (2001). Liniile unei etici a adopției. Lucrare prezentată în cadrul Congresului Internațional "Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin". București - Palatul Patriarhiei, 25-27 septembrie 2001;
- Beauvais-Godwin, Laura și Godwin Raymond (2005). The Complete Adoption Book: Everything You Need to Know to Adopt a Child. Adams Media;
- Benson, P.L., Sharma, A.R., și Roehlkepartain, E.C (1994). Growing up adopted: A portrait of adolescents and their families. Minneapolis, MN: Search Institute;
- Bentley G, Mascie-Taylor C.G, Ed. (2000). Infertility in the ModernWorld: Present and Future Prospects. Cambridge, UK: Cambridge University Press;
- Berg-Kelly, K. și Eriksson, J. (1997). Adaptation of adopted foreign children at mid-adolescence as indicated by health and risk taking – a population study. În European Child and Adolescent Psychiatry,

- Vol. 6, Nr. 4, pp. 199–206;
- Berry, J. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, Vol. 46, Nr. 1, pp. 5-68;
- Berry, M. (1997). Adoption disruption. In R. J. Avery (Ed.), *Adoption policy and special needs children*. Westport, CT: Auburn House Press, pp. 77-106;
- Berry, M. și Barth, R.P. (1990). A study of disrupted adoptive placements of adolescents. *Child Welfare*, Vol. 69, Nr. 3, pp. 209–225;
- Berry, M. (1993). Adoptive Parents' Perceptions of, and Comfort with, Open Adoption. *Child Welfare*, Vol. 72, Nr. 3, pp. 231-253;
- Berry, M. și Barth, R. P. (1996). Preparation, Support, și Satisfaction of Adoptive Families În Needell, Barbara. Agency și Independent Adoptionsși, *Child și Adolescent Social Work Journal*, Vol. 13, Nr 2, pp. 157-183;
- Bhargava, De Vinita (2005). *Adoption in India: Policies and Experiences*. London: SAGE Publications;
- Bodoașcă, Teodor (2007). *Studii de dreptul familiei*. București, Editura C.H. Beck;
- Bohman, M. (1970). *Adopted children and their families: A follow-up study of adopted children, their background environment, and adjustment*. Stockholm: Proprius;
- Bohman, M. și Sigvardsson, S. (1990). Outcome în adoption: Lessons from longitudinal studies. În Brodzinsky I D. M. și Schechter, M. D. (Eds). *The Psychology of Adoption*. New York: Oxford University Press. pp 93–106;
- Bohman, M., Cloninger, C., von Knorring și R. A., Sigvardsson L. S. (1984). An adoption study of somatoform disorders. III. Cross-fostering analysis and genetic relationship to alcoholism and criminality. *Archives of General Psychiatry*. Vol. 41, pp. 872-878;
- Bohman, Michael, Cloninger, C. Robert, Sigvardsson, Soren și Von Knorring, Anne Lis. (1982). Predisposition to Petty Criminality in Swedish Adoptees. *Archives of General Psychiatry*, Vol. 39, Nr. 11, pp. 1233–1241;
- Boswell, John (1998). *The Kindness of Strangers: The Abandonment of Children in Western Europe from Late Antiquity to the Renaissance*. University of Chicago Press;
- Boudon, Raymond (2005). *Tratat de sociologie*. București, Editura Humanitas;
- Bowlby, J. (1984) *Attachment and loss*. Harmondsworth, Penguin Books;
- Boyne J, Denby L, Kettenring J R și Wheeler, W. (1984). *The Shadow of Success: A statistical analysis of outcomes of adoptions of hard-to-place children*, Westfield, New Jersey: Spaulding for Children;
- Brinich, Paul (1990). *Adoption from the Inside Out: A Psychoanalytic Perspective*. În Schechter, and D. Brodzinsky, D. *The Psychology of Adoption*, New York: Oxford University Press, pp. 42-61;
- British Association for Adoption and Fostering (2005). *Adoption Register for England and Wales. Annual Report – 2005*; www.baaf.org.uk, accesat în 10.04.2007;

- Brodzinsky David M, Singer, Leslie M. și Braff Anne M. (1984). Children's Understanding of Adoption. *Child Development*, Vol. 55, Nr. 3, pp. 869-878;
- Brodzinsky, David, M. (1987). Adjustment to adoption: A psychological perspective. *Clinical Psychology Review*, Vol. 7, Nr. 1, pp. 25-47;
- Brodzinsky, David, M și Schechter, Marshall D. (1990) *The Psychology of Adoption*. Oxford University Press US;
- Brodzinsky, David, M (1990). A stress and coping model of adoption adjustment. In D.M. Brodzinsky și M.D. Schechter (Eds.), *The psychology of adoption*. New York: Oxford;
- Brodzinsky, David M. și Palacios, Jesús, (2005). *Psychological issues in adoption: research and practice*. Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group;
- Brodzinsky, David, M. (2006). Family Structural Openness and Communication Openness as Predictors in the Adjustment of Adopted Children. *Adoption Quarterly*, Vol. 9, Nr. 4, pp. 1-18;
- Brodzinsky, David M. și Smith, Daniel W.(1998). *Children's Adjustment to Adoption: Developmental and Clinical Issues*. London: SAGE Publications;
- Bryant Monica R. (2000). *Decision Making and the Adoption Process for American Families of Chinese Children: An Application of Rational Choice Theory*. Blacksburg. Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University;
- Burns Linda Hammer și Covington, Sharon N. (2000). *Infertility Counseling: A Comprehensive Handbook for Clinicians*. London, Informa Healthcare;
- Burns, Linda Hammer (1987). Infertility as boundary ambiguity: one theoretical perspective. *Fam Process*, Vol. 26, Nr. 3, pp. 359-72;
- Burtsell, R. (1907). Canonical Adoption. In *The Catholic Encyclopedia*. New York: Robert Appleton Company;
- Butler, Patricia A. (2003). Assisted reproduction în developing countries - facing up to the issues. În: *Progress în Reproductive Health Research*, nr.63;
- Cadoret, R. J. (1994). Genetic and environmental contributions to heterogeneity in alcoholism: findings from the Iowa adoption studies. *Annals of the New York Academy of Sciences*, Vol. 708, pp. 59-71;
- Cadoret, R. J., Cain, C. A., Troughton, E. și Heywood, E. (1985). Alcoholism and antisocial personality: interrelationships, genetic and environmental factors. *Archives of General Psychiatry*, Vol. 42, Nr.2, pp. 161-167;
- Cadoret, R. J., Troughton, E. și O'Gorman, T. W. (1987). Genetic and environmental factors in alcohol abuse and antisocial personality. *Journal of Studies on Alcohol*, Vol. 48, Nr. 1, pp. 1-8;
- Cadoret, R.J. (1990). Biological perspectives of adoptees' adjustment. In D. Brodzinsky și M. Schechter (Eds.), *The psychology of adoption*. New York: Oxford University Press, pp. 25-41;
- Callister, Lynn Clark (2005). *The Pain și the Promise of Unfilled Dreams: Infertile Couples*. În Russell, C.,

- D. și Sorensen, M., E. (eds.) Handbook of Families și Health Interdisciplinary Perspectives, SAGE Publications, Inc., pp. 96-112;
- Caragata, L. (1999). The construction of teen parenting and decline of adoption. În James Wong and David Checkland (eds) Teen Pregnancy and Parenting: Social and Ethical Issues, University of Toronto Press, Ontario: Toronto;
- Carp, E. Wayne (2002). Adoption in America: Historical Perspectives. University of Michigan Press;
- Casey Family Programs Center for Resource Family Support (2003). Casey Family Programs. Reproduction of this material is authorized for educational noncommercial uses, www.casey.org/cnc, accesat în 10.04.2007;
- Castle, J., Groothues, Ch., Bredenkamp, D., Beckett, C., O'Connor, T., Rutter, M. și the ERA study team. (1999). Effects of qualities of early institutional care on cognitive attainment. American Journal of Orthopsychiatry, Vol. 69, Nr. 4, pp. 424-437;
- Castle, Rosemary E. (1982). When Adoption Fails. The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health, Vol. 102, Nr. 1, pp. 9-10;
- Cederblad, M., Höök, B., Irhammar, M. & Mercke, A.-M. (1999). Mental health în international adoptees as teenagers and young adults. An epidemiological study. Journal of Child Psychology and Psychiatry, Vol. 40, Nr. 8, pp. 1239-1248;
- Chesney, Mary (2006). Fostering the Parent-Child Attachment Relationship. <http://www.med.umn.edu/peds/iac/topics/attachment/home.html>, accesat în 16.08.2008;
- Child Welfare Information Gateway (1994). Transracial and Transcultural Adoption. http://www.childwelfare.gov/pubs/s_trans.cfm, accesat în 12.04.2007;
- Child Welfare League of America (2007). Transracial Adoption and the Multiethnic Placement Act. http://thehill.com/wppdf/MEPA_Final_IB.pdf; accesat în 13.06.2009;
- ChildWelfare Information Gateway. (2004). Adoption Disruption and Dissolution. Numbers și Trends, http://www.childwelfare.gov/pubs/s_disrup.cfm, accesat în 10.04.2007;
- Coakley J F și Berrick J D. (2007). Research Review: Preventing adoption disruption. Child și Family Social Work, Vol. 13, Nr.1, pp. 101 - 112;
- Cocozelli, C. (1989). Predicting the decision of biological mothers to retain or relinquish their babies for adoption: Implications for open placement. Child Welfare, Vol. 68, pp. 33-44;
- Code Napoleon; or, The French Civil Code. Literally - Translated from the Original and Official Edition, Published at Paris, in 1804. By a Barrister of the Inner Temple;
- Codul Civil (1864), http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act?ida=15375, accesat în 12.06.2008.
- Coleman, James (1990). Foundations of Social Theory. Belknap Press;
- Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România - CPADCR (2006). Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România;

ComplexTrauma_All.pdf, accesat în 12.04.2007;

Condon, John T. (1986). Psychological disability in women who relinquish a baby for adoption. *The Medical Journal of Australia*, vol 144, pp. 117-119;

content/full/dem115v1, accesat in 10.10.2008;

Cook, Alexandra, Blaustein, Margaret Spinazzola, Joseph și van der Kolk, Bessel (2003). Complex trauma in children and adolescents. National Child Traumatic Stress Network, http://www.nctsn.org/nctsn_assets/pdfs/edu_materials/;

Correll, Lucia, Correll, Tim și Predescu, Marius (2006). Romanian Child Welfare Legacy Report. Challenges, Successes, and Legacy. Raport USAID/DGST/E&E, Aguirre Division, JBS International, Inc;

Coyne, A. (1997). Disabled children and adoption. In R. Avery. (Ed.), *Adoption Policy and Special Needs Children*. Westport, CT: Auburn House, pp. 61-76;

Coyne A. și Russel R. (1990). Barriers to adoption. In *Eighth Annual Report of the Nebraska State Foster Care Review Board*;

Crocker, J., Major, B., și Steele, C. (1998). Social Stigma. In Gilbert, D., Fiske, S. T., și Lindzey, G. (Eds.), *The Handbook of Social Psychology* (4th ed., Vol. 2, pp. 504-553). New York, McGraw Hill;

Crotty M. (2005) *The Foundations of Social Research. Meaning and Perspective în the Research Process*. London: SAGE Publications (prima editie 1998);

Curtis D., Victor K., Rosenthal, James (1999). Social Support și Adoptive Families of Children with Special Needs. University of Oklahoma, School of Social Work; <http://msass.case.edu/downloads/vgroza/003-1999.pdf>, accesat in 23.09.2007;

Cushman, L.F., Kalmuss, D. și Pearila, B.N. (1997). Openness in Adoption: Experiences and Social Psychological Outcomes Among Birth Mothers. În: Gross, Harriet și Sussman, Marvin B. *Families and adoption*. New York, Haworth Press, Inc;

Dembroski, B. G. și Johnson D. L. (1969). Dogmatism and Attitudes toward Adoption. În: *Journal of Marriage and the Family*, Vol. 31, Nr. 4, pp. 788-792;

Department of Human Services. *Children, Adults and Families - Adoptions 2005*, http://www.acf.hhs.gov/programs/cb/stats_research/;

Dickens, J. (2006). The social policy contexts of inter-country adoption. Paper presented at the Second International Conference on Adoption Research, University of East Anglia, Norwich, UK;

Dovidio, JF, Major, B. și Crocker J. (2000). Stigma: Introduction and Overview. În: Heatherton, T. F (ed). *The Social Psychology of Stigma: Social Psychological*. New York, The Guilford Press;

Duvall, E. R. M (1954). *In-laws: Pro and con*. New York: Association Press;

Duvall, E. R. M (1957). *Family Development*. Philadelphia: Lippincott;

Duxbury, Micky (2007). *Making room in our hearts: keeping family ties through open adoption*. New York: Routledge;

- Edward E. Jones; Amerigo Farina; Albert H. Hastorf; Hazel Markus; Dale T. Miller; Robert A. Scott (1984). *Social Stigma: The Psychology of Marked Relationships*. New York: W.H. Freeman and Co.;
- Egbert, Susan C. și LaMont, Elizabeth C. (2004). Factors Contributing to Parents' Preparation for Special-Needs Adoption. *Child and Adolescent Social Work Journal*, Vol. 21, Nr. 6, pp. 593-609;
- Elster, Jon (1992). *The Cement of Society. A Study of Social Order*, Cambridge. London: Cambridge University Press;
- Elwell, Frank, (1996). *The Sociology of Max Weber*, <http://www.faculty.rsu.edu/~felwell/Theorists/Weber/Whome.htm>, accesat în 18.12.2006;
- Erera, Pauline Irit și McAdoo, Harriette Pipes (2001). *Family Diversity: Continuity and Change in the Contemporary Family*. Thousand Oaks: SAGE Publication;
- Evan B. Donaldson Adoption Institute. (2004). What's working for children: A policy study of adoption stability and termination. www.adoptioninstitute.org/publications/Disruption_Report.pdf, accesat în 15.06.2007;
- Farber, M. L. Z., Timberlake, E., Mudd, H. P. și Cullen, L. (2003). Preparing Parents for Adoption: An Agency Experience. În *Child și Adolescent Social Work Journal*, Vol. 20, Nr. 3, pp. 175-196;
- Feigelman, William (2000). Adjustments of Transracially and Inracially Adopted Young Adults. *Child and Adolescent Social Work Journal*, Vol. 17, Nr. 3, pp. 165-183;
- Feigelman, William și Silverman. Arnold R. (1984). The Long-Term Effects of Transracial Adoption. *The Social Service Review*, Vol. 58, Nr. 4, pp. 588-602;
- Fernyhough, L., Audet, K. și Le Mare, L. (2002). Attachment in Romanian Orphans 10 Years After Adoption to Canada. Poster Presented at the International Society of Social and Behavioral Development, Ottawa, Ontario, Canada, August 2-5, 2002;
- Festinger, Trudy (1986). *Necessary Risk: A Study of Adoptions and Disrupted Adoptive Placements*. Washington, D.C.: Child Welfare League of America;
- Festinger, Trudy (1990). Adoption disruption: Rates and correlates. In D. M. Brodzinsky & M. D. Schechter (Eds.), *The psychology of adoption* (pp. 201-218). New York: Oxford University Press;
- Festinger, Trudy (2002). After Adoption: Dissolution or Permanence?. În *Child Welfare*, Vol. 81, Nr. 3, pp. 515-533;
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS: and sex and drugs and rock 'n' roll* (3rd edition). London: SAGE;
- Fisher, L., Ames, E. W., Chisholm, K. și Savoie, L. (1997). Problems Reported by Parents of Romanian Orphans Adopted to British Columbia. *International Journal of Behavioral Development*. Vol. 20, Nr. 1, pp. 67-82;
- Fisher, L., Thompson, S., Ferrari, M., Savoie, L. A. și Luki, S., (2004). Medical, behavior, and social problems. Association for Research în International Adoption, www.adoption-research.org, accesat în

12.05.2006;

- Fitzgerald, John (1985). When Adoption Fails — Understanding Disruption. *The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health*. Vol. 105, Nr. 4, pp. 133-138;
- Flynn, C., Welch, W., Paget, K. (2004). Field-Initiated Research on Successful Adolescent Adoptions - Final Report. The Center for Child and Family Studies College of Social Work, University of South Carolina, Columbia, South Carolina;
- Folkman, S. și Moskowitz, J. T. (2004). Coping: Pitfalls and Promise. *Annual Review of Psychology*. Vol 55, Nr. 1, pp. 745–774;
- Fravel, Deborah, McRoy, Lewis Ruth G. Și Grotevant, Harold D. (2000). Birthmother Perceptions of the Psychologically Present Adopted Child: Adoption Openness and Boundary Ambiguity. *Family Relations*, Vol. 49, Nr. 4, pp. 425-433;
- Freundlich, Madelyn (2002). Adoption Research: An Assessment of Empirical Contributions to the Advancement of Adoption Practice. *Journal of Social Distress and the Homeless*, Vol. 11, Nr. 2, pp. 143-166;
- Gatz, A., Simi, M., și Pedersen, N. L. (1998). Childhood adoption: Long-term effects în adulthood. *Psychiatry*, Vol. 61, Nr. 3, pp.191–205;
- Ge, Xiaojia; Natsuaki, Misaki N.; Martin, David M.; Leve, Leslie D.; Neiderhiser, Jenae M.; Shaw, Daniel S.; Villareal, Georgette; Scaramella, Laura; Reid, John B.; Reiss, David (2008). Bridging the divide: Openness in adoption and postadoption psychosocial adjustment among birth and adoptive parents. *Journal of Family Psychology*. Vol 22, Nr. 4, pp. 529-540;
- Geleriu, Anca. (2005). Comportamentul psiho-social al părinților adoptivi În: *Revista de cercetare și intervenție socială*. Iași, Editura Lumen, Vol. 9, pp. 1245-1273,
- George, L. J. (1997). Why the need for the Indian child welfare act? *Journal of Multi-Cultural Social Work*, Vol. 5, Nr. 3-4, pp. 165-175;
- Grupul Independent pentru Analiza Sistemului de Adopții Internaționale (GIASAI). 2002. Reorganizarea sistemului de adopții internaționale și de protecție a copilului în dificultate.
- Gibbon, Edward (ed.), (1949). *The History of the decline and fall of the Roman Empire*. London, Harrap;
- Glidden, Laraine Masters (2000). Adopting Children with Developmental Disabilities: A Long-Term Perspective. *Family Relations*, 2000, Vol. 49, Nr. 4, pp. 397-405;
- Goerge, R. M., Howard, E. C., Yu, D., și Radomsky, S. (1997). Adoption, disruption, and displacement în the child welfare system, 1976-1994. Chicago: University of Chicago, Chapin Hall Center for Children;
- Goffman, Erving (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice-Hall Inc;
- Grabe, Pamela V., ed. (1990). *Adoption Resources For Mental Health Professionals*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers;

- Greenwell, Fern (2006). The impact of child welfare reform on child abandonment and deinstitutionalization, Romania 1990-2000, *Annales de démographie historique* Vol. 1, Nr. 111, pp.133-157;
- Greenwell, K. Fern (2001). Reforma bunăstării copilului în România: abandon și dezinstituționalizare, 1987-2000. Raport pregătit pentru Agenția S.U.A. pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în România; http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNACN657.pdf, accesat în 02.02.2009;
- Greenwell, K. Fern (2003). The effects of child welfare reform on levels of child abandonment and deinstitutionalization in Romania, 1987-2000. The University of Texas at Austin;
- Gross, Harriet (1997). Variants of Open Adoptions: The Early Years. În: Gross, Harriet și Sussman, Marvin B. *Families and adoption*. New York, Haworth Press, Inc;
- Grossman, J. L. și Guthrie, C. (1999). Adoption in the Progressive Era: Preserving, Creating, and Re-Creating Families. *The American Journal of Legal History*, Vol. 43, Nr. 3., pp. 235-253;
- Grotevant, Harold D. Perry, Yvette V. și McRoy, Ruth G.. (2007). Openness in Adoption: Outcomes for Adolescents within their Adoptive Kinship Networks. În: Atwood C. (ed.). *Adoption Factbook IV*. Birthmother Ministries, Inc.;
- Grotevant, Harold D. și McRoy, Ruth G. (1998). *Openness in adoption: exploring family connections*. London, Sage Publications;
- Grotevant, Harold D., McRoy, Ruth G., Elde, C., și Fravel, D.L. (1994). Adoptive family system dynamics: Variations by level of openness in the adoption. În *Family Process*, Vol. 33, Nr. 2, pp. 125-146;
- Grow, Lucille J.și Deborah, Shapiro (1974). *Black Children-White Parents: A Study of Transracial Adoption*. New York, Child Welfare League of America, Inc.;
- Groza, V. (1999). Adopția copiilor în România. In *Calitatea Vieții*, Vol. 11, Nr. 3-4, pp. 75-92;
- Groza, V. și Ileana, D. (1996). A Follow-up Study of Adopted Children from Romania. In *Child and Adolescent Social Work Journal*, Vol. 13, Nr. 6, pp. 511-565;
- Groza, V. și Ryan, D. S. (2002). Pre-adoption stress and its association with child behavior in domestic special needs and international adoptions. In *Psychoneuroendocrinology*, Vol. 27, Nr. 1, pp. 181-197;
- Groza, V. și Ryan, D. S. (2002). Romanian adoptees. A cross-national comparison. In *International Social Work*, Vol 47, nr. 1, pp. 53-79;
- Groza, Victor și Ileana, Daniela F. (2001). Preparing Families for Adoption of Institutionalized Children with Special Needs and/or Children At Risk for Special Needs. <http://www.comeunity.com>, accesat în: 12.03.2007;
- Groza, Victor și Rosenberg, F. Karen (1998). Treatment Issues of Adoptees Placed as Infants and as Older Children: Similarities and Differences. În: Groza, Victor și Rosenberg, F. Karen (eds). *Clinical and Practical Issues in Adoption. Bringing the Gap Between Adoptees Placed as Infants and as Older Children*. London: Greenwood Publishing Group, Inc., pp. 1-20;

- Groze, Victor (1996). *Successful adoptive families: A longitudinal study of special needs adoption*. Westport, CT: Praeger Publishers;
- Groze, V. și Gruenewald, A. (1992). Partners: A Model Program for Special-Needs Adoptive Families in Stress. *Child Welfare*, Vol. 70, Nr. 5, pp. 581-589;
- Halifax, Juliette și Villeneuve-Gokalp, Catherine (2005). Adoption în France: who are the adopted children and who are the adopters. În *Population & Societies*, Nr. 417;
- Hall, Elaine J. și Stolley, Kathy Shepherd (1997). A Historical Analysis of the Presentation of Abortion and Adoption in Marriage and Family. *Family Relations*, Vol. 46, Nr. 1, pp. 73-82;
- Hill, R. (1949). *Families under stress: Adjustments to the crises of war, separation, and reunion*. New York: Harper;
- Hill, R. (1958). Generic features of families under stress. În: *Social Casework*, Vol. 49, pp. 139-150;
- Heitlinger, Alena. (1991). Pronatalism and Women's Equality Policies. În: *European Journal of Population*, Vol. 7, Nr. 4, pp. 343-375;
- Hoksebergen, Rene (1997). Turmoil for adoptees during their Adolescence? *International Journal of behavioural development*, Vol. 20, Nr. 1, pp. 33-46;
- Hollingsworth, Leslie Doty (1999). Symbolic interactionism, African American families, and the transracial adoption controve. În *Social Work*, Vol. 44, Nr. 5, pp. 443-454;
- Holloway J. S. (1997). Outcome in placements for adoption or long term fostering. *Archives of Disease in Childhood*. Vol. 76, Nr. 3, pp. 227-230;
- Horn, Joseph M. (1983). The Texas Adoption Project: Adopted Children and Their Intellectual Resemblance to Biological and Adoptive Parents. *Child Development*, Vol. 54, Nr. 2, pp. 268-275;
- Howe, David (1997). *Patterns of Adoption: Nature, Nurture, and Psychosocial Development*. Oxford, England: Blackwell Publishing;
- Jerome L, Cohen J. S. și Westhues D. W. (1987). A review of the literature on the prevention of the harmful sequelae of adoption. În *Journal of Preventive Psychiatry*, Vol. 3, Nr. 4, pp 261-77;
- Jones; Edward E. Farina; Amerigo Hastorf Albert H.; Markus; Hazel Miller; Dale T. Scott Robert A. (1984). *Social Stigma: The Psychology of Marked Relationships*. New York: W.H. Freeman and Co.;
- Kadushin, Alfred (1970). Single-Parent Adoptions: An Overview and Some Relevant. Research *The Social Service Review*, Vol. 44, Nr. 3, pp. 263-274;
- Kadushin, A. și Seidl, F.W. (1971). Adoption failure: A social work postmortem. *Social Work*, Vol. 16, Nr. 3, pp. 32-38;

- Kaiser, Peter (1996). Relationships in the extended family and diverse family forms. În: Auhagen, Ann Elisabeth și von Salisch, Maria. *The Diversity of Human Relationships*. New York, Cambridge University Press, pp. 141-165;
- Kalus, A. (2006). Childlessness and adoption: The experience of loss as a source of suffering. În: *Journal of Physiology and Pharmacology*, Vol. 57, Suppl. 4, pp. 175-181;
- King, G., Keohane, R., Verba. S. (2000), *Fundamentele cercetării sociale*, Iași, Polirom;
- Kirk, H. David (1964). *Shared Fate: A Theory of Adoption and Mental Health*. New York: The Free Press of Glencoe;
- Kirk, H. David și Mass, Henry S. (1959). A Dilemma of Adoptive Parenthood: Incongruous Role Obligations. *Marriage and Family Living*, Vol. 21, Nr. 4., pp. 316-328;
- Kligman, Gail (1998). *The politics of duplicity: controlling reproduction in Ceausescu's Romania*. London, University of California Press, Ltd.;
- Kraft, A. D., Palombo, J., Woods, P. K., Mitchell, D., & Schmidt, A. W. (1985b). Some theoretical considerations on confidential adoptions: Part I,II,III. In *The adoptive parent. Child and Adolescent Social Work Journal*;
- Kupecky, R. și Anderson, K. J. (2001) *Infertility and Adoption*. În: Groza, V. și Rosenberg K. F. (eds.) *Clinical and practice issues in adoption: bridging the gap between adoptees*. Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group, pp. 21-34;
- Kyle, Kenneth (1990). Acknowledgement or Rejection of Differences? În: Brodzinsky, David și Schechter, Marshall D. *The Psychology of Adoption*. Oxford University Press, pp. 121-144
- Lavee, Y., McCubbin, H., & Patterson J. (1985). The double ABCX model of family stress and adaptation: An empirical test by analysis of structural equations and latent variables. *Journal of Marriage and the Family*. Vol. 42, Nr. 4, pp. 811-825.
- Lazarus, R. S., și Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer;
- Lebner, Ashley (2000). Genetic "Mysteries" and International Adoption: The Cultural Impact of Biomedical Technologies on the Adoptive Family Experience. În: *Family Relations*, Vol. 49, Nr. 4, pp. 371-377;
- Le Mare, L., Audet, K. și Kurytnik, K. (2007). A Longitudinal Study of Service Use in Families of Children Adopted from Romanian Orphanages. In *International Journal of Behavioral Development*, Vol. 31, Nr. 3, pp. 242-251;
- Levin, Shana și Van Laar, Colette (Eds), (2005). *Stigma and Group Inequality: Social Psychological Perspectives*. Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates, Inc.;
- Link, Bruce G. și Phelan Jo, C. (2001). Conceptualizing Stigma. În *Annual Review of Sociology*, Vol. 27, Nr. 1, pp. 363-385;
- Littleton, L. Y., și Engebretson, J. C (2002). *Maternal, Neonatal and Women's Health Nursing*. New York: Deimar

- Lyall, Francis (1969). Roman Law in the Writings of Paul: Adoption. *Journal of Biblical Literature*, Vol. 88, Nr. 4, pp. 458-466;
- Madison, Bernice Q. și Schapiro, Michael (1973). Black Adoption: Issues and Policies: Review of the Literature. *The Social Service Review*, Vol. 47, Nr. 4, pp. 531-560;
- March, Karen și Miall, Charlene. (2000) Adoption as a Family Form. *Family Relations*. Vol. 49, Nr. 4, pp. 359-362;
- Markovitch, S., Goldberg, S., Gold, A., Washington, J., Wasson, C., Krekewich, K. și Handley-Derry, M. (1997). Determinants of behavioral problems in Romanian children adopted in Ontario. *International Journal of Behavioral Development*, Vol. 20, Nr. 1, pp. 17-31;
- Mason, T., Carlisle, C., Watkins C., și W., Elizabeth (Eds). (2001). *Stigma and Social Exclusion in Healthcare*. London: Routledge;
- Mattessich, P. and Hill, R. (1987). Life Cycle and Family Development. In: M.B. Sussman and S.K. Steinmetz, eds. *Handbook of Marriage and the Family*. New York: Plenum Press, pp. 437-470;
- Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. In U. Flick, E.Y. Kardorf & I. Steinke (Eds.). *A companion to qualitative research*, London: Sage, pp. 266-269;
- Mărginean, I. Cojocaru, Șt. Furman, A. (2006). Services to children and families: Impact of HOLT programs în Romania: documentation of outcomes. Iași, Expert Projects;
- McCubbin, H.I. și Patterson, J. M. (1982). The family stress process : The Double ABCX model of adjustment and adaptation, In McCubbin, HI., Sussman, M.B. și Patterson, J.M. (Eds.), *Social stress and the family: Advanced and developments in family stress theory and research*(pp.7-37), NewYork : Haworth Press
- McCubbin, H.I. și Patterson, J. M. (1983). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage and Family Review*, Vol. 6, Nr. 7, pp. 7-37;
- McCubbin, M.A. și McCubbin, H. I. (1989). Familis coping with illness: The Resiliency Model of Family Stress and Adaptation. In C. Danielson, B. Hamel-Bissel, și P. Winstead-Fry (Eds.). *Families, health, and illness: Perspectives on coping and intervention*. St. Louis: Mosby.
- McCubbin, M.A. și McCubbin, H. I. (1993). Family coping with health crises: The Resiliency Model of Family Stress and Adaptation. In C. Danielson, B. Hamel-Bissel, & P. Winstead-Fry (Eds.). *Families, health, and illness* . New York: Mosby.
- McCreery, John L. (1976). Women's Property Rights and Dowry in China and South Asia. *Ethnology*. Vol. 15, Nr. 2, pp. 163-174;
- McKenzie, J. (1993). Adoption of children with special needs. *Future of Children*. Vol. 3, Nr. 1, pp. 62-66;

- McRoy Ruth G. și Grotevant, (1989). Open Adoptions: Practice and Policy Issues. În, Deborah, Valentine, Infertility and adoption. A Guide for Social Work Practice, Haworth Press;
- McRoy, Ruth G. (1991). Special needs adoptions. New York, Routledge Publishing;
- McRoy, Ruth G. (1999). Special needs adoptions: practice issues. New York: Garland Publishing Inc;
- McRoy, Ruth G., Grotevant, H. D. și Ayers-Lopez, S. (1994). Changing Practices in Adoption. Austin, Texas: Hogg Foundation for Mental Health, Cf: <http://www.adoptioninstitute.org/policy/polopen2.html#infants>;
- Mednick, S. A. și Hutchings, B., (1974). Registered criminality in the adoptive and biological parents of registered male adoptees. În S. A. Mednick, F. Schulsinger, J. Higgins, (Eds.). Genetics, Environment and Psychopathology, Amsterdam: Elsevier-North Holland, pp. 215-230;
- Mednick, Sarnoff A., Gabrielli, William F. și Hutchings, Barry. (1984). Genetic Influences in Criminal Convictions: Evidence From an Adoption Cohort. Science, Vol. 224, Nr. 4651, pp. 891-894;
- Melina, Lois Ruskai și Roszia, Kaplan Sheron (1993). The Open Adoption Experience. New York: Harper Collins Publisher;
- Melosh, Barbara, (2002). Strangers and Kin: The American Way of Adoption. Harvard University Press;
- Mendlewicz, J., & Rainer, J. D. (1977) Adoption study supporting genetic transmission in manic-depressive illness. Nature. Vol. 268, Nr. 5618, pp. 327-329;
- Menski, Werner (2006). Comparative law in a global context: the legal systems of Asia and Africa. London: Cambridge University Press;
- March, K. (1995). Perception of adoption as social stigma: Motivation for search and reunion. Journal of Marriage and the Family, Vol. 57, Nr. 3, pp. 653-660;
- Miall, Charlene E. (1986). The stigma of involuntary childlessness. În: Social Problems. Vol. 33, Nr. 4, pp. 268-282;
- Miall, Charlene E. (1987). The Stigma of Adoptive Parent Status: Perceptions of Community Attitudes toward Adoption and the Experience of Informal Social Sanctioning. În Family Relations. Vol. 36, Nr. 1, pp. 34-39;
- Miall, Charlene E. (1994). Community constructs of involuntary childlessness: sympathy, stigma, and social support. Canadian Review of Sociology and Anthropology. Vol. 31, Nr. 4, pp.392-421;
- Miall, Charlene E. (1996). The Social Construction of Adoption: Clinical and Community Perspectives. În: Family Relations. Vol. 45, Nr. 3, pp. 309-317;
- Miles, M.B. și Huberman, M.A. (1994). Qualitative Data Analysis, London, SAGE Publications;
- Moe, A. Barbara (2007). Adoption. A Reference Handbook. Santa. Barbara, CA: ABC-CLIO;
- Mullin, Ellen Steele și Johnson, LeAnne (1999). The Role of Birth/Previously Adopted Children in Families Choosing to Adopt Children with Special Needs. In Child Welfare League of America. Vol. LXXVII, Nr. 5, pp. 579-591;

- Munsinger, H. (1975). The adopted child's IQ: a critical review. *Psychological Bulletin*. Vol. 82, Nr. 5, pp. 623-659;
- Nancy Boyd Webb (2001). *Culturally diverse parent-child and family relationships: a guide for social workers and other practitioners*. New York, Columbia University Press;
- Nelson, K. A. (1985). *On the frontier of adoption: A study of special needs adoptive families*. New York: Child Welfare League of America;
- Gillum, Nerissa și O'Brien, Marion (2010). Adoption satisfaction of Black adopted children. *Children and Youth Services Review*. Vol. 32, Nr. 12, pp. 1656-1663;
- Noy-Sharav, D. (2002). Good enough adoptive parenting—the adopted child and selfobject relations. *Clinical Social Work Journal*, Vol. 30, Nr. 1, pp. 57-76;
- O'Connor, T., Groothues, C. și Celia, B. (1998). The outcome of adoptions from Romania. Predictors of parental satisfaction. *Adoption și Fostering* Vol. 22, Nr 4, pp. 30-40;
- O'Halloran, Kerry (2006). *The Politics of Adoption: International perspectives on Law, Policy și Practice*, Springer-Verlag, New York Inc.;
- Oficiul Român pentru Adopții (2006). *Adopția în România. Principii, legislație, proceduri*. www.adoptiromania.ro, accesat în 03.05.2007;
- Oficiul Român pentru Adopții (2007). *Prelucrarea datelor – Chestionar de măsurare a satisfacției beneficiarilor serviciilor din domeniul adopției*. http://www.adoptiromania.ro/documente_interes.aspx, accesat în 13.01.2008;
- Patterson, J.M. (1988). Families experiencing stress. The family adjustment and adaptation response model. *Family Systems Medicine*, 7(4), 428-442.
- Patterson, J. M. (2002), Integrating Family Resilience and Family Stress Theory. *Journal of Marriage and Family*, 64: 349-360
- Pannor, R., Sorosky, A. D. și Baran, A. (1974). Opening the Sealed Record in Adoption – The Human Need for Continuity. În: *Journal of Jewish Communal Service*, Vol. 51, Nr. 133, pp. 188-196;
- Parker, R. A. (1966). *Decisions în child care*. London: Allen & Unwin;
- Partridge, S., Hornby, H. și McDonald, T. (1986). *Learning from adoption disruption: Insights for practice*. Portland, Maine: University of Southern Maine;
- Pecora, Peter J., Whittaker, James K., Maluccio, Anthony N., Barth Richard P (2000). *The child welfare challenge: policy, practice, and research*. New York: Aldine De Gruyter;
- Plonim, Robert și Crabbe, John, C. (2000). DNA. În: *Psychological Bulletin*, Vol. 126, Nr. 6, pp. 806-828;
- Plonim, Robert și Defries, John C. (1985). *Origins of Individual Differences in Infancy: The Colorado Adoption Project*. New York: Academic Press;
- Plugaru, Eugen (2003). Evoluția dreptului românesc în perioada 1700 – 1923. *Noema*, Vol. 2, Nr. 1, pp. 159-167;

- Popescu, Raluca (2003). Familia tânără în societatea românească. În: Calitatea Vieții, Vol. XIV, Nr. 1, pp. 5-28;
- Princeton Survey Research Associates for the Adoption Institute (1997). Benchmark Adoption Survey: Report on the Findings. Washington, D.C.: Princeton Survey Research Associates;
- Quinton, D., Rushton, A., Dance, C. și Mayes, D. (1998). Joining new families: A study of adoption and fostering în middle childhood, Chichester: John Wiley și Sons;
- Reitz, Miriam și Watson, Kenneth W. (1992). Adoption and the Family System: Strategies for Treatment. New York, Guilford Press;
- Rodgers, R. H., and White J. H. (1993). Family Development Theory. In Sourcebook of Family Theories and Methods: A Contextual Approach, New York. Ed. P. Boss; W. Doherty; R. LaRossa; W. Schumm; and S. Steinmetz. Plenum;
- Roman, Toma jr. (2007). Ceausescu voia sa scuze de la Paul Goma! În jurnalul.ro (Editia electronică a cotidianului Jurnalul Național) din 15.05.2007, <http://www.jurnalul.ro/?section=articol&screen=print&id=92525>, accesat in 10.08.2009;
- Rosenthal, J. A. (1993). Outcomes of Adoption of children with special-needs. The Future of Children: Adoption, Vol.3, Nr. 1, pp. 77-88;
- Rosenthal, J., și Groze, V. (1992). Special Needs Adoption: A Study of Intact Families. New York: Praeger;
- Rosenthal, J.A, Groze, V., Aguilar, G.D. (1991). Adoption Outcomes for Children with Handicaps. Child Welfare, Vol. 77, Nr. 6, pp. 623-636;
- Rosenthal, J.A., Schmidt, D.M. și Conner, J. (1988). Predictors of special needs adoption disruption: an exploratory study. Children și Youth Services Review, Vol. 10, Nr. 2, pp. 101-117;
- Rosenthal, James A, Groze, Victor și Curiel, Herman (1990). Race, Social Class, and Special Needs Adoption; Social Work; Vol. 35, Nr. 6; pp. 532-539;
- Rosenthal, James A. și Groze, Victor (1990). Special-Needs Adoption: A Study of Intact Families. The Social Service Review, Vol. 64, Nr. 3, pp. 475-505;
- Rosenthal, James A. și Groze, Victor K. (1994). A longitudinal study of special-needs adoptive families. Child Welfare, Vol. 73, Nr. 6, pp. 689-698;
- Rotariu, T. (1991). Curs de metode și tehnici de cercetare sociologică, Cluj: Universitatea din Cluj;
- Roth, Maria (2009). Child Protection in Communist Romania 1944 -1989, Sabine Hering (Ed.). Social Care under State Socialism (1945-1989). Ambitions, Ambiguities, and Mismanagement. Barbara Budrich Publishers;
- Roth-Szamoskozi, Maria (1998). Intersection of Tradition and Need of Change in Romanian Child Protection System. Open Society Institute, Center for Publishing Development <http://e-lib.rss.cz/diglib/pdf/64.pdf>, accesat în 25.09.2007;

- Roth-Szamoskozi, Maria (1999). *Protecția Copilului: Dileme, Concepții și Metode*. Cluj: Editura Presa Universitara Clujeana;
- Roth-Szamoskozi, Maria (2000). *New Child Protection Structures in Romania*. În: Iatridis, Demetrius S. *Social justice and the welfare state in Central and Eastern Europe: the Impact of Privatization*. Westport, Praeger Publishers;
- Rushton, A. and Dance, C. (2003). *Preferentially rejected children and their development in permanent family placements*. *Child and Family Social Work* 8(4): pp. 257-267;
- Russell, James. *Fostering and Adoption Disruption Research*. <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Research/Research/14478/Fostering>, accesat în 22.03.2007;
- Rutter, Michael (2000a). *Nature, Nurture and Psychotherapy: a new look at an old topic*. În: Tizard, Barbara, Varma, Ved Clarke, Ann Ma. Douglas, Alan și Clarke, Benson *Vulnerability and Resilience in Human Development: A Festschrift for Ann and Alan Clarke*/ Jessica Kingsley Publishers;
- Rutter, Michael (2000b). *The Adoption of Children From Romania/ The Social and Intellectual Development of Children Adopted into England from Romania*. *The Research Findings Register*. Summary number 55; <http://www.ReFeR.nhs.uk/ViewRecord.asp?ID=55>, accesat în 04.09. 2006;
- Salzer, Linda P. (2000). *Adoption after Infertility*. În: Burns Linda Hammer și Covington, Sharon N. Ed.(2000). *Infertility Counseling: A Comprehensive Handbook for Clinicians*. London, Informa Healthcare, pp. 387-411;
- Sandu, Dumitru (1999). *Spațiul social al tranziției*. Iași, Editura Polirom;
- Sar, B. K. (2000). *Preparation for adoptive parenthood with a special-needs child: Role of agency preparation tasks*. *Adoption Quarterly*, Vol. 3, Nr. 4, pp. 63-80;
- Schweiger, Wendi K și O'Brien, Marion (2005). *Special Needs Adoption: An Ecological Systems Approach*. În *Family Relations*, Vol. 54, Nr. 4, pp. 512-522;
- Selwin și Sturgess (2001). *International Overview of Adoption: Policy and Practice*. Glasgow, Bell and Bain Ltd;
- Siegel, Deborah H. (2003). *Open adoption of infants: adoptive parents' feelings seven years later*. În *Social Work*, Vol. 48, Nr. 3, pp. 409-419;
- Silverman, Arnold R (1993). *Outcomes of Transracial Adoption*. *The Future of Children Adoption*, Vol. 3; Nr. 1, pp. 104-118;
- Silverman, D. (2004). *Interpretarea datelor calitative. Metode de analiză a comunicării, textului și interacțiunii*. Iași, Editura Polirom;
- Simon, Rita, J (1995) *Transracial Adoptions: In the Children's Best Interests*. *Black Issues in Higher Education*. Reston Vol. 12, Nr. 5, pp. 36-38;
- Simon, Rita J. (1978). *Black Attitudes toward Transracial Adoption*. *Phylon*, Vol. 39, Nr. 2, pp. 135-142;

- Simon, Rita J. și Altstein, Howard (2000). *Adoption Across Borders: Serving The Children In Transracial And Intercountry Adoptions*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc;
- Simon Rita, James și Howard Altstein. (1987). *Transracial Adoptees And Their Families: A Study Of Identity And Commitment*. Praeger Publishers;
- Simone, Michael, (1996). Birth mother loss: Contributing factors to unresolved grief. *Clinical Social Work Journal*. Vol. 24, Nr. 1, pp. 65-76;
- Singer, Leslie M., Brodzinsky, David M., Ramsay, Douglas, Steir, Mary, Waters Everett (1985). *Mother-Infant Attachment in Adoptive Families*. *Child Development*, Vol. 56, Nr. 6, pp. 1543-1551;
- Slade, P., O'Neill C., Simpson A.J. și Lashen H. (2007). The relationship between perceived stigma, disclosure patterns, support and distress in new attendees at an infertility clinic. În: *Human Reproduction*; <http://humrep.oxfordjournals.org/cgi/>
- Smith, Carole și Logan, Janette (2004). *After adoption: direct contact and relationships*. London, Routledge;
- Smith, Daniel W. și Brodzinsky, David M. (1994). Stress and Coping in Adopted Children: a Developmental Study. În: *Journal of Clinical Child Psychology*, Vol. 23, Nr. 1, pp. 91-99;
- Smith, Daniel W. și Brodzinsky, David M. (2002). Coping with birthparent loss in adopted children. În: *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 43, Nr. 2, pp 213-223;
- Smith, S. L. și Howard, J. A. (1999). *Promoting successful adoption: Practice with troubled families*. London, SAGE Publication Inc.;
- Smith, Susan Livingston și Howard, Jeanne A. (1991). A Comparative Study of Successful and Disrupted Adoptions. *The Social Service Review*, Vol. 65, Nr. 2, pp. 248-265;
- Smith, S.L., Howard J.A. și Garnier P.C. Ryan, S. (2006). Where Are We Now? A Post-ASFA Examination of Adoption Disruption. În *Adoption Quarterly*, Vol 9, Nr. 4, pp. 19-44;
- Smith-McKeever, C. (2006). Adoption satisfaction among African-American families adopting African-American children. *Children and Youth Services Review*. Vol. 28, Nr. 7, pp. 825-840;
- Sokoloff, Burton Z. (1993). Antecedents of American Adoption. În *The Future of Children*, Vol. 3, Nr. 1, pp. 17-25;
- Spiker, Paul (1988). *Principles of Social Welfare – An Introduction to Thinking About the Welfare State*. London, Routledge;
- Stafford, M.C., Scott, R.R. (1986). Stigma deviance and social control: some conceptual issues. În Ainaly, S.C., Becker, G., Coleman, L.M. (Eds), *The Dilemma of Difference*. New York, Plenum;
- Streeter, C.L. și Franklin, C. (1992). Defining and measuring social support: Guidelines for social work practitioners. *Research on Social Work Practice*, Vol. 2, Nr. 1, pp. 81-98;
- Sturgess, W. și Selwyn, J. (2001). *International overview of adoption: Policy și Practice*, University of Bristol, School for Policy Studies;

- Șerbănescu, F., Morris, L. și Marin, M. (2001). Final Report. Reproductive Health Survey, Romania 1999;
- Tan, Tony Xing (2006). History of Early Neglect and Middle Childhood Social Competence: An Adoption Study. *Adoption Quarterly*, Vol. 9, Nr. 4, pp. 59-72;
- Tessier, R., Simon L., Ellen M., Line N. și George M. T. (2005). *L'adoption internationale au Québec de 1985-2002. L'adaptation sociale des enfants nés à l'étranger et adoptés par des familles du Québec*. Québec: Secrétariat à l'adoption internationale, Ministère de la Santé et des Services Sociaux;
- The Evan B. Donaldson Adoption Institute (2008). *Finding Families for African American Children: The Role of Race & Law In Adoption from Foster Care*.
<http://www.adoptioninstitute.org/publications/MEPApaper20080527.pdf>;
- Thoburn, J., Norford, L. și Rashid S. P. (2000). *Permanent family placement for children of minority ethnic origin*. London, Jessica Kingsley;
- Thoburn, June (2002). *Adoption and Permanence for Children who cannot Live Safely with Birth Parents or Relatives*. În: *Quality Protects Research Briefing No 5*, www.makingresearchcount.org.uk, accesat în 05.07.2009;
- Tiu, Ilarion (2006a). Document - Foamea din Moldova. În *Jurnalul.ro*. accesat în 12.08.2009, din: <http://www.jurnalul.ro/?section=articol&screen=print&id=15084>;
- Tiu, Ilarion (2006b). Copilărie tristă. În *Jurnalul.ro*.
<http://www.jurnalul.ro/?section=articol&screen=print&id=15017>, accesat în 12.08.2009;
- Tiwari, Anu (2005). *The Hindu Law on Adoption – Reflections on Ancient Indian Thought and the Need for Gender Justice Reforms*. În *Central India Law Quarterly*, Vol. 18, pp. 236-245;
- Tizard, B. și Rees, J. (1974). A comparison of the effects of adoption, restoration to the natural mother, and continued institutionalization on the cognitive development of four year old children. *Child Development*, Vol. 45, Nr. 1, pp. 92-99;
- Tizard, B. și Rees, J. (1975). The effect of early institutional rearing on the behaviour problems and affectional relationships of four-year-old children. In *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 16, Nr. 1, pp. 61-73;
- Tizard, B., Hodges, J. (1977). The effect of early institutional rearing on the development of eight-year-old children. În *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol. 19, Nr. 2, pp. 99-118;
- Trasler, G (1960). *In place of parents; a study of foster care*. London, Routledge & Kegan Paul;
- Triseliotis, John (1991). Inter-country adoption. A brief overview of the research evidence. În *Adoption and fostering*, Vol. 15, Nr. 4, pp. 46-52;
- Triseliotis, John (2002). Long term foster care or adoption? The evidence examined. *Child & Family Social Work*, Vol. 7, Nr. 1, pp. 23 – 33, republicată în Frost, Nick (editor), (2004). *Child Welfare: Major Themes in Health and Social Welfare*, Taylor & Francis, Inc;

- U.S. Government Accounting Office. (2003). Foster care: States focusing on finding permanent homes for children, but long-standing barriers remain (GAO-03-626T). Retrieved November 1, 2004, from <http://www.gao.gov/new.items/d03626t.pdf>;
- United Nation (2010). Child Adoption: Trends and Policies.
- Urban Institute (2003). Who Will Adopt the Foster Care Children Left Behind? Brief 2, "Caring for Children", <http://www.urban.org/url.cfm?ID=310809>
- Veevers, J. E. (1973). Voluntary Childlessness: A Neglected Area of Family Study. În: The Family Coordinator, Vol. 22, Nr. 2, pp. 199-205;
- Veevers, J. E. (1975). The Moral Careers of Voluntarily Childless Wives: Notes on the Defense of a Variant World View. The Family Coordinator, Vol. 24, Nr. 4, pp. 473-487;
- Wegar, K. (1995). Adoption and mental health: A theoretical critique of the psychopathological model. American Journal of Orthopsychiatry, Vol. 65, Nr. 4, pp. 540-548;
- Wegar, K. (2000) Adoption Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research and Practice, Family Relations, Vol. 49, Nr. 4, pp. 363-370;
- Wegar, K. (2006). Introduction. In K. Wegar (Ed.), Adoptive families in a diverse society. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, pp. 1- 16;
- Weil, R. H. (1984). International Adoptions: The Quiet Migration. În International Migration Review, Vol. 18, Nr. 2, pp. 276 - 293;
- Westhues, Anne și Cohen, Joyce S. (1990). Preventing Disruption of Special-Needs Adoptions. Child Welfare, Vol. 69, Nr. 2, pp. 141-55;
- Winkler, R. și van Keppel, M. (1984). Relinquishing mothers in adoption: Their long-term adjustment. Institute of Family Studies Monograph, Nr. 3;
- World Health Organization (2009). World health statistics. Geneva, WHO Press; <http://www.who.int/whosis/whostat/2009/en/index.html>, accesat în 01.11.2008;
- Wrobel, G. M.; Ayers-Lopez, S.; Grotevant, H. D.; McRoy, R. G.; și Friedrich, M. (1996). Openness in Adoption and the Level of Child Participation. Child Development, Vol. 67, Nr. 5, pp. 2358-2374;
- Zabriskie, Ramon B. și Freeman, Patti (2004). Contributions of Family Leisure to Family Functioning Among Transracial Adoptive Families. Adoption Quarterly, Vol. 7, Nr. 3, pp. 49-77;
- Zamfir, C. (coord.). (1998). Toward a child centered society. A report of the Institute for the Research of the Quality of life. București: Ed. Alternative;
- Zamostny, K. P., O'Brien, K. M., Baden A. L. și Wiley, M. O'Leary. (2003). The Practice of Adoption: History, Trends, and Social Context. The Counseling Psychologist, Vol. 31, Nr. 6, pp. 651-678;
- Zastrow, Charles (1973). Outcome of Black Children - White Parents Transracial Adoptions. Paper Presented at the Midwest Sociological Society Meeting, Milwaukee, Wisconsin. Accesată în 19.08.2008, din <http://www.eric.ed.gov/>;

- Zouev, Alexandre (ed.). (1999). Generation in Jeopardy: Children in Central and Eastern Europe and the former Soviet Union. UNICEF. New York and London: M.E. Sharpe;
- Zugrăvescu, Alexandra și Iacovescu, Ana (1995). The adoption of children in Romania. În Jaffe, Eliezer David (coord). Intercountry adoptions: laws and perspectives of "sending" countries, Martinus Nijhoff Publishing, pp. 39-52;
- ***Adoption. In Encyclopædia Britannica; <http://www.britannica.com/Ebchecked/topic/6298/adoption>; accesat în 19.08.2008;
- ***Australian Institute of Health and Welfare (2004) Adoptions Australia 2003–04. Child Welfare Series Number 35, <http://www.aihw.gov.au>, accesat în 10.04.2007
- ***Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului, www.copii.ro, accesat în 15.04.2007
- *** British Association for Adoption and Fostering (2005) Adoption Register for England and Wales. Annual Report – 2005; www.baaf.org.uk, accesat în 10.04.2007
- ***Convenția ONU cu privire la drepturile copilului Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 109 din 28 septembrie 1990;
- ***Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 135 din 31/05/1994.
- ***Department of Human Services. Children, Adults and Families - Adoptions 2005. www.dhsforms.hr.state.or.us/forms/served/de9079.pdf, accesat în 10.04.2007
- ***Hotărâre de Guvern, nr. 1435 din 02 septembrie 2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 868 din 23/09/2004
- ***<http://repositories.lib.utexas.edu/bitstream/handle/2152/613/greenwellkf039.pdf?sequence=2>;
- ***<http://www.cwla.org/programs/researchdata/default.htm>, accesat în 12.05.2009.
- ***Legea nr. 49/2009 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției a fost publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 190 din 26.03.2009
- ***Legea 272/2004 din 21/06/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în, M.Of. nr. 557/23 iun. 2004;
- ***Legea 273/2004 din 21 iunie 2004 privind regimul juridic al adopției, publicată în, M.Of. nr. 557/23 iun. 2004;
- ***Legea nr. 4/1953 Codul familiei, publicată în B.Of. nr. 1/4 ian. 1954;
- ***Legea nr.3 din 26 martie 1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori, publicată în, publicată în B.Of. nr. 28/28 mar. 1970;

***Legea nr.84 din 18 octombrie 1994 pentru ratificarea Conventiei asupra protectiei copiilor și cooperarii in materia adoptiei internationale, incheiata la Haga la 29-05-1993, M.Of. nr. 298/21 oct. 1994.